

Verkiezingsprogramma

CDA Lochem

Samen leven, Samen bouwen, Samen sterk

Inleiding

Het CDA Lochem staat voor een betrouwbare politiek. Wij maken duurzame en realistische keuzes, met oog voor het welzijn van de komende generaties. Dat betekent dat we het geld verantwoord uitgeven en verder kijken dan de korte termijn.

Voorzieningen en zorg worden moeilijker te betalen door stijgende uitgaven en de vergrijzing. Daarom kiezen we voor een integrale aanpak. Niet elk probleem apart oplossen, maar combineren en samenwerken. We willen meer lokaal voor onze energie zorgen, want we willen minder afhankelijk zijn van investeerders en projectontwikkelaars van buitenaf. We willen bouwen op een manier die ontmoeting bevordert en boeren stimuleren om gewassen te verbouwen en dieren te houden die passen bij een duurzame toekomst.

Onze visie is helder: Lochem moet een gemeente zijn waar mensen zich thuis voelen, waar jongeren kansen krijgen en ouderen zeker zijn van zorg dichtbij. We zien een gemeenschap waarin inwoners meedenken over hun leefomgeving, dorpen vitaal blijven, en landbouw en natuur in balans zijn.

Daarom gaan we slimmer bouwen, met een taskforce per kern, die plannen helpt versnellen en beter laat aansluiten op de lokale behoefte. Elke kern krijgt een eigen dorpsagenda, zodat duidelijk wordt hoe de eigen omgeving zich ontwikkelt. Voor ouderen introduceren we het Verzorgingshuis 2.0; een nieuwe manier van wonen waarbij zelfstandigheid en veilig ouder worden samengaan met omzien naar elkaar. We gaan de natuur uitbreiden en aanpassen om Lochem bestand te maken tegen klimaatverandering.

Tegelijk bewaken we wat onze gemeente uniek fijn maakt om in te wonen. Met veel inzet van vrijwilligers heeft Lochem zwembaden, dorpshuizen, een bibliotheek, een schouwburg en sportaccommodaties. De omgeving, landschap en natuur maken onze gemeente aantrekkelijk, ook voor toeristen en bezoekers.

Deze koers varen we vanuit de kernwaarden van het CDA: solidariteit (omzien naar elkaar), publieke gerechtigheid (een veilige, rechtvaardige samenleving), rentmeesterschap (zorg voor natuur, cultuur en economie) en gespreide verantwoordelijkheid (ruimte geven aan inwoners, verenigingen en bedrijven, met een dienstbare overheid).

We kijken niet alleen naar de raadsperiode 2026–2030, maar ook verder. Wat we vandaag doen bepaalt de toekomst van onze kinderen en kleinkinderen. Het CDA kijkt wat voor samenleving we willen zijn voor de huidige- en de generaties die na ons komen.

Lochem, november 2025

1. Wonen en Leefbaarheid

1.1. Woningbouw en versnelling

Eén van de grootste uitdagingen voor Lochem is het oplossen van de woningnood. Het CDA wil dat er meer en sneller gebouwd kan worden, zodat zowel starters, jonge gezinnen als senioren een passende woning vinden. De gemeente moet haar eigen gronden inzetten voor woningbouw en actiever grond verwerven. We moeten kansen creëren. Om vertraging door procedures te voorkomen, vindt het CDA dat omwonenden in een vroeg stadium betrokken moeten worden. Goed overleg en consistente terugkoppeling kunnen langdurige bezwaarprocedures voorkomen.

Als gemeente moeten we ook de lokale initiatieven uit de samenleving benutten. Aangedragen projecten moeten meer in gezamenlijkheid met gemeente kunnen worden uitgewerkt. Bij woningbouw is deze co-creatie een goede aanvulling op de grote woningbouwplannen, omdat ze de markt in beweging houden en sneller realiseerbaar zijn.

1.2. Slim Wonen in de Kern

Per dorp komt er een taskforce 'Slim Wonen in de Kern', waarin experts, inwoners en ambtenaren van de gemeente samen zoeken naar mogelijkheden om passend te bouwen. Het begin van de bouw verplaatsen we van het gemeentehuis naar het midden van de samenleving.

Door het bouwen van seniorenwoningen bevorderen we doorstroming en komen gezinswoningen vrij. Doelgroepen die het het hardst nodig hebben krijgen voorrang bij toewijzing door woningcorporaties. We stimuleren 'Collectief Particulier Opdrachtgeverschap' (CPO) voor specifieke doelgroepen. We zien dat extra woningen mogelijk zijn door woningsplitsing, ombouwen van bedrijfsgebouwen, optoppen voor jongeren en plaatsen van grotere dakkapellen.

1.3. Jongeren en leefbaarheid

Jongeren moeten kunnen meepraten over de toekomst van hun dorp. De gemeente moet actief het gesprek aangaan met jongeren, zodat ook hun wensen en ideeën een plek krijgen. Jongvolwassenen moeten zelfstandig kunnen wonen in onze gemeente. Voor de leefbaarheid is een goede balans nodig tussen jongeren, jonge gezinnen en ouderen. Zo blijven dorpen vitaal.

1.4. Opvang statushouders

Het CDA Lochem wil dat onze gemeente haar verantwoordelijkheid neemt voor het opvangen van statushouders, vluchtelingen met een verblijfsvergunning die hier een nieuw bestaan moeten opbouwen. We zorgen voor fatsoenlijke huisvesting en begeleiding, bij voorkeur kleinschalig verspreid over de gemeente. Solidariteit en naoberschap betekenen dat we mensen in nood welkom heten. Daarbij betrekken we de kernen: vrijwilligers en omwonenden kunnen helpen met taal, school of werk. De gemeente zorgt voor gelijke verdeling over de kernen.

1.5. Bouwlocaties

Elke kern krijgt concrete locaties. Deze worden per kern vastgelegd en inwoners kunnen locaties aandragen. In één bouwoverzicht wordt duidelijk waar de gemeente in de komende 10 jaar gaat bouwen. Jaarlijks kunnen nieuwe locaties worden toegevoegd of afvallen.

1.6. Praktische plannen

- Almen: Realiseer een pilot met tiny houses, voor starters én jongeren, zodat ze zelfstandig kunnen wonen in het dorp.
- Barchem: Ontwikkel een open dorpshart met openbare ontmoetingsplekken aansluitend bij de wandelroutes en het toeristisch profiel van Barchem.
- Eefde: Geef prioriteit aan de uitvoering van het Dorpsplan 2025–2030, met woningen en verkeersveiligheid als speerpunten.
- Epse: Combineer geplande woningbouw met een dorpsagenda opgesteld in samenspraak met inwoners.
- Gorssel: Versnel de bouw van de MFA, met een goede ontsluiting en aandacht voor levensloopbestendige woningen en behoud van natuur en cultuur.
- Harfsen: Start CPO-projecten voor jongeren en jonge gezinnen, zodat basisschool en verenigingen toekomstbestendig blijven.
- Laren: Realiseer betaalbare seniorenwoningen en stimuleer Buurgroen-projecten die de samenwerking bevorderen.
- Lochem: Zet in op woningsplitsing, optoppen en dakkapelprojecten om sneller woonruimte te creëren voor jongeren, starters en de groeiende groep één- en twee-persoonshuishoudens.

- Exel: Voeg kleinschalige woningen toe in combinatie met groene recreatievoorzieningen. Geef ruimte aan nieuwe vormen, zodat groei gestimuleerd wordt.
- Joppe: Realiseer kleinschalige woningbouw passend bij het dorpse karakter en het IJsseldallandschap, zorgvuldig afgestemd met inwoners.
- Kring van Dorth: Stimuleer energiepositieve woningen in combinatie met dorpsbrede energiecoöperaties.
- Zwiep: Creëer enkele inbreidingslocaties voor woningen op erven, gekoppeld aan erfgoedroutes en cultuurhistorie.

2. Klimaat en Duurzaamheid

2.1. Lokale energieopwekking

De gemeente Lochem moet zoveel mogelijk inzetten op zonnepanelen op daken en we stoppen met plaatsen van zonneparken in weilanden. Windenergie is een mogelijkheid, waarbij het CDA de provinciale richtlijnen volgt, ter voorkoming van overlast en (gezondheids-)schade. De richtlijnen kennen geen afstandsnormen uitgedrukt in tiphoogte, maar zien elke plaatsing als maatwerk. Per locatie wordt bekeken of een turbine past qua landschap. Daarnaast geeft de provincie ruimte aan lokale initiatieven op agrarische erven tot maximaal 25 meter tiphoogte.

Bij grote energie projecten wil CDA een minimale eis van 50% lokaal eigenaarschap. Dat is de enige manier waardoor de directe omgeving kan mee profiteren. Bij een windmolen moet een omgevingsfonds worden opgezet waarbij de ontwikkelaar per megawatt een bijdrage stort. De gemeente werkt actief mee in het Regionaal Programma Energievoorziening van de Cleantech Regio. De energietransitie is een grote – maar noodzakelijke - uitdaging die onze gemeente samen met de regio – en de rest van Nederland - uitvoert.

2.2. Duurzaam gedrag en bewustwording

Duurzaamheid is heel groot, maar begint ook bij individueel gedrag. Daarom hechten we veel waarde aan natuur- en milieueducatie op scholen en betrekken we jongeren actief bij duurzaamheidsprojecten. Inwoners worden geholpen bij energiebesparing via energieloketten, gezamenlijke inkoopacties en bijvoorbeeld programma's voor energiezuinige apparaten. Lokale energiecorporaties (Lochem Energie) zijn de natuurlijke partner om samen met de gemeente een stevig duurzaamheidsbeleid te realiseren.

2.3. Klimaatbeleid en adaptatie

Naast energietransitie gaat klimaatbeleid ook over water, afval en groen. De gemeente bereidt zich voor op extremer weer door te zorgen voor duurzame waterafvoer en vergroening bij nieuwe bouwprojecten. Afvalscheiding en hergebruik blijven speerpunten. Daarbij geldt dat inwoners moeten beloond worden voor recyclen en niet bestraft met inzamelpunten op afstand. De samenwerking met Circulus-Berkel wordt kritisch gevolgd zodat kwaliteit en betaalbaarheid voor inwoners geborgd blijven.

2.4. Circulair bouwen

Het CDA Lochem kiest voor bouwen met oog voor de toekomst. Daarom stimuleren we **circulair bouwen**; woningen en voorzieningen realiseren met hergebruikte materialen, slimme ontwerpen en oog voor energiebesparing. Circulair bouwen betekent dat grondstoffen zoveel mogelijk opnieuw worden ingezet en gebouwen flexibel zijn in gebruik, zodat ze later eenvoudig aanpasbaar of demontabel zijn. Dit sluit aan bij onze waarden van rentmeesterschap: zuinig omgaan met wat we hebben en verspilling voorkomen. Bij nieuwe bouwprojecten vragen we van ontwikkelaars dat zij circulaire principes toepassen en lokale ondernemers kansen krijgen om hierin te groeien. CDA staat achter het principe 'Hoe lokaler, hoe beter'. Zo zorgen we dat de woningopgave niet alleen nú wordt opgelost, maar ook bijdraagt aan een duurzame toekomst voor de volgende generaties.

2.5. Praktische plannen

- Ondersteunen van een dorpsstuin-initiatief waarin inwoners gezamenlijk voedsel verbouwen en educatie geven over duurzaamheid.
- Stimuleren van het gebruik van zonnepanelen op boerenschuren in het buitengebied eventueel combineren met andere verduurzamingprojecten, zodat synergie ontstaat.
- Planten van meer groen binnen de bebouwde kom voor het tegengaan van hittestress in de kernen.
- Inwoners een plaats in de eigen buurt laten aandragen voor het planten van een 'inwonersboom'.
- Combineren van het museum- en toeristisch aanbod met duurzame mobiliteit, zoals oplaadpunten voor elektrisch vervoer.
- Versterken van het Buurtgroen-project en koppel dit aan jeugdparticipatie in klimaatbewustzijn.
- Een groene oase creëren voor biodiversiteit en recreatie bij nieuwbouwplannen.
- Ontwikkelen een klimaatadaptatieplan voor het IJsseldal met aandacht voor wateropvang en natuurontwikkeling.
- Creëren van duurzame erfgoedpaden met informatie over de schoonheid van de omgeving en de historie.
- Bij bouw, verbouw en renovatie moeten gebouwen toegankelijk zijn voor minder valide mensen.

3. Zorg, Welzijn en Inclusie

3.1. Gemeentelijke professionals

Wie zorg nodig heeft, moet snel en deskundig geholpen worden. De Wmo-consulent is een professional die inwoners persoonlijk ondersteunt en niet alleen doorverwijst naar websites. In elke kern komt een zorgcoördinator gefaciliteerd door de gezamenlijke zorgaanbieders die lokaal coördineert en aanspreekpunt is voor inwoners. Samenwerking tussen zorgprofessionals en organisaties wordt actief gestimuleerd.

3.2. Huishoudelijke hulp en dagbesteding

Huishoudelijke hulp en dagbesteding blijven behouden. Daarnaast komt er een duidelijke sociale kaart, voor inwoners én professionals, zodat bekend is welke hulp er beschikbaar is. Informatie moet makkelijk vindbaar zijn en communicatie eenvoudig zijn, in begrijpelijke taal, op B1-niveau.

3.3. Eenzaamheid en preventie

Eenzaamheid is een probleem onder ouderen en onder jongeren. De gemeente moet actief beleid voeren om eenzaamheid tegen te gaan, onder andere via ontmoetingsplekken en buurtinitiatieven.

Preventie is hierbij belangrijk; voorkomen is beter dan genezen. We willen gezondheidsproblemen, schulden en sociaal isolement zoveel mogelijk vóór zijn. Dat doen we door in te zetten op gezonde leefstijl via sport, bewegen en voeding, door scholen en verenigingen actief te betrekken bij voorlichting en activiteiten. Ook stimuleren we vroegtijdige signalering: huisartsen, scholen, wijkverpleegkundigen en vrijwilligersorganisaties werken samen. Doel is problemen snel herkennen en kleine oplossingen bieden voordat zwaardere zorg nodig is. Preventie betekent ook investeren in veilige en leefbare wijken en het ondersteunen van mantelzorgers. Zo houden we onze samenleving sterker, verlagen we zorgkosten op de lange termijn en zorgen we dat inwoners zo lang mogelijk gezond en zelfstandig kunnen leven.

3.4. Jeugdzorg

Elk kind dat hulp nodig heeft moet hulp kunnen krijgen. We richten ons op effectieve interventies zodat we voorkomen dat problemen verergeren. We zetten in op normalisatie en het bieden van laagdrempelige hulp door bijvoorbeeld praktische ondersteuning in het gezin of coaching op school. Op die manier kan voorkomen worden dat zwaardere zorg nodig is. De gemeente stimuleert nauwe samenwerking tussen scholen, praktijkondersteuners jeugd, jeugdteams en vrijwilligers in het vroeg herkennen van signalen. Ons doel is dat ieder kind zich optimaal kan ontwikkelen en de mogelijkheid krijgt om te worden wie het bedoeld is te zijn en daardoor een waardevol leven kan kleiden.

3.5. Verzorgingshuis 2.0

Het CDA wil dat de gemeente de regie neemt bij de ontwikkeling van Verzorgingshuis 2.0. Dit zijn woonvormen waarin ouderen - met en zonder beperking - zelfstandig wonen, elkaar ondersteunen in dagelijkse dingen en waar professionele zorg dichtbij aanwezig is. Met een gemeenschappelijke ruimte wordt ontmoeting bevordert en eenzaamheid tegengegaan. Vrijwilligerswerk speelt hierin een belangrijke rol en de drempel wordt zo laag mogelijk gemaakt.

3.6. Generaties

Het CDA stelt voor een Generatie UitwisselingsProject (GUP) te starten in onze zorgcentra. In het verlengde van het concept Verzorgingshuis 2.0 creëren we een ontmoetingsplek binnen het verpleeghuis waar jong en oud dagelijks samenkomen. Denk aan een gezellige huiskamer met koffie en de krant, waar ouderen beschikbaar zijn om jongeren te helpen met hun huiswerk of gewoon een praatje. Voor jongeren creëren we ruimtes waar ze goed en rustig kunnen leren. Wanneer ze nog vragen hebben, kunnen ze die stellen of even iemand spreken als een goede leerpauze. Omgekeerd kunnen jongeren ouderen helpen met moderne technologie of samen activiteiten ondernemen. Deze multifunctionele ruimte bevordert wederzijds begrip en vermindert eenzaamheid onder senioren. De gemeente faciliteert dit initiatief door ruimte, middelen en samenwerkingen (met scholen en welzijnsorganisaties) te organiseren. Zo leren generaties van elkaar en versterken we de sociale samenhang.

3.7. Zorgcirkels

Het CDA wil zorgcirkels stimuleren: kleine gemeenschappen, straten of wijken waarin inwoners elkaar opvangen en eerst samen zoeken naar oplossingen voordat professionele zorg wordt ingeschakeld. Dit is naoberschap in de praktijk. De zorgcirkels worden ondersteund door 't Baken.

3.8. Mantelzorgers

Mantelzorgers verdienen alle waardering, maar ook concrete ondersteuning om het vol te houden. Na initiatieven zoals het mantelzorgcompliment en respijtdagen is de volgende stap het verder ontwikkelen van mantelzorgkennis. Veel mantelzorgers zitten met veel vragen, zoals over aanpak, regelingen of aanwezige organisaties. Naast waardering wil CDA meer richten op de behoefte aan kennis bij mantelzorgers. Dat kan door het organiseren van trainingen en bijeenkomsten waar mantelzorgers van elkaar en experts kunnen leren hoe om te gaan met bijvoorbeeld dementie of andere zorgsituaties. Zo zorgen we dat mantelzorgers zich gesteund en ook geïnformeerd voelen.

Voor mantelzorgers komt er een vorm van respijtopvang zodat zij af en toe ontlast kunnen worden van hun taak.

3.9. Praktische plannen

- Aanstellen van een dorpszorgcoördinator door de gezamenlijke zorgaanbieders als aanspreekpunt voor zorg en welzijn voor elke dorp.
- Bij de inkoop van zorg en welzijnsvoorzieningen hanteert het CDA eveneens het uitgangspunt van 5% SROI (social return on investment, zie 5.4).
- Organiseren van dementievriendelijke campagne in samen met verenigingen.
- Ontwikkelen van een kernbrede aanpak tegen eenzaamheid door verenigingen, betrokkenen en belangenverenigingen met ontmoetingsactiviteiten.
- Een jongerenadviesraad die meedenkt over welzijn en inclusie in het dorp.
- Uitbreiden van de samenwerking met scholen en sportclubs om jongeren sociaal te betrekken bij ontwikkelingen en uitdagingen in de samenleving.
- De gemeente initieert een Generatie Uitwisselings Project tussen jongeren en ouderen. Waaronder huiswerkondersteuning in het Verzorgingshuis 2.0.
- Start een pilot Verzorgingshuis 2.0, met een hofjesstructuur voor ouderen die zelfstandig wonen met zorg dichtbij.
- Onder de aandacht brengen van activiteiten van organisaties (kerken, belangenverenigingen en instellingen) op gebied zorginitiatieven, zoals gezamenlijke maaltijden, ontmoeting en vervoer.
- Aanbieden van een respijtplan voor mantelzorgers zodat zij af en toe ontlast worden. Waarin opgenomen respijtopvang.
- Ontwikkel een seniorenontmoetingspunt gekoppeld aan wandelroutes, voor bewegen en sociale contacten.
- Stimuleren van buurtkringen waarin inwoners elkaar ondersteunen.
- Promoten van wandelen als vorm van ontmoeting. De sportactiviteitenbegeleiders kunnen hier een actieve rol in hebben.

4. Mobiliteit en Verkeersveiligheid

4.1. Verkeersveiligheid

De gemeente moet verkeersknelpunten actief aanpakken. Voor het bepalen van kwetsbare punten is overleg met inwoners de eerste bron van informatie. We inventariseren samen met inwoners en dorpsraden welke locaties onveilig zijn, bijvoorbeeld wegen waar regelmatig bijna-ongelukken gebeuren. Te hoge snelheid in de kernen wordt eindelijk concreet aangepakt door bijbehorende straatinrichting. Aanpassingen kunnen in overleg worden ingevoerd waarbij toevoegen van groen in de buurt een uitgelezen kans is voor klimaatadaptatie. (2.3)

Op smalle buitenwegen en plattelandsroutes in onze gemeente is verkeersveiligheid een punt van zorg. We investeren in maatregelen als betere wegmarkering, snelheidsremmers of het verbreden van stukken weg waar nodig. Ook de samenwerking met de provincie wordt gezocht voor provinciale wegen. Voorkomen van ongelukken staat voorop. Door tijdig kleine aanpassingen te doen, zoals spiegels plaatsen bij uitritten of waarschuwborden bij landbouwverkeer, maken we onze buitenwegen veiliger voor alle weggebruikers.

4.2. Wegonderhoud

Goed onderhoud van wegen gaat voor het CDA boven kostbare grootschalige reconstructies. We kiezen voor preventief en effectief wegenonderhoud: kleine gebreken tijdig herstellen voordat ze grote problemen worden. Door regelmatig inspecteren en direct repareren, verlengen we de levensduur van asfalt aanzienlijk. Dit bespaart geld en beperkt overlast, omdat wegen minder vaak langdurig afgesloten hoeven te worden. Innovatieve technieken, zoals het recyclen van oud asfalt en het gebruik van duurzame materialen, krijgen daarbij voorrang. Alleen waar het écht noodzakelijk is voeren we een volledige vernieuwing uit. Zo houden we onze wegen veilig en van goede kwaliteit, zonder onnodig hoge kosten voor de inwoners.

4.3. Fietsbeleid

Het huidige fietsbeleid wordt voortgezet en waar nodig versterkt. Fietspaden blijven behouden en worden verbeterd. In de stad Lochem worden herkenbare hoofdfietsroutes aangelegd. Op dat netwerk worden drukke punten als Staring College, Station en de binnenstad aangesloten. De gemeente onderzoekt de mogelijkheid voor een toeristisch fietspad langs de Berkel richting Duitsland.

Nieuwe ouders krijgen een voucher van €500 als bijdrage voor de aanschaf van een bakfiets of fietskar, zodat kinderen veilig per fiets naar school kunnen.

4.4. Voetgangers

Oversteekplaatsen worden beter zichtbaar en veiliger ingericht. Ook in 30km gebieden kunnen goed zichtbare oversteekplaatsen komen, zeker als ze op een doorgaande of ontsluitingsroute liggen.

4.5. Participatie

Bij verkeersprojecten worden omwonenden in een vroeg stadium betrokken. Ook moet het meldpunt voor verkeersonveilige situaties eenvoudiger toegankelijk worden via de gemeentelijke website.

4.6. Praktische plannen

- Zorgen voor een goede infrastructurele ontsluiting bij bouwplannen.
- Onderzoek naar de aanleg van een rondweg rond de dorpen om doorgaand verkeer uit de kern te weren.
- Creëren van meer veilige oversteekplaatsen voor voetgangers en fietsers in de kernen en inpassen in nieuwe plannen.
- Realiseren van een fietspad langs de Berkel, voor toerisme en veiligheid.
- Zorgen voor een veilig oversteken en goede bewegwijzering.
- Herinrichtingsplannen zoals die in Barchem ontwikkeld worden, komen in nauwe samenwerking met een vereniging van dorpsbewoners tot stand.

5. Financiële stabiliteit en bestuur

5.1. Voorzieningen en samenwerking

Voorzieningen moeten samenwerken en elkaar versterken. Schouwburgen, zwembaden en scholen kunnen programma's afstemmen en accommodaties gezamenlijk gebruiken. Het CDA vindt dat alle zwembaden, dorpshuizen en sporthallen behouden moeten blijven.

5.2. Financiën en OZB

De koppeling tussen publieke voorzieningen en OZB-inkomsten kan worden onderzocht voor een duurzame kostendekking. Het CDA wil preciezer weten wat nodig voor het handhaven van de voorzieningen.

Grote en uitzonderlijke vernieuwingsprojecten, zoals een MFA in Gorssel of de schouwburg, kunnen worden gefinancierd uit beschikbare reserves. Het CDA kiest voor een solide financieel beleid: sparen voor investeringen en zorgvuldig omgaan met de gemeentelijke lasten.

5.3. Bestuur

Het CDA Lochem staat voor een fatsoenlijk bestuur: betrouwbaar, dienstbaar en dicht bij de inwoners. De inzet tot samenwerking en goede omgangsvormen zijn in het plaatselijk bestuur essentieel.

Wij vinden dat politiek draait om luisteren, verbinden en daarna duidelijke keuzes maken. Dat betekent eerlijk zijn over wat kan, maar ook over wat niet kan, en altijd met ruimte voor elkaars mening. We willen een bestuursstijl waarin inwoners, verenigingen en maatschappelijke instellingen zich gehoord voelen en waarin samenwerking met de raad en het college vanzelfsprekend is.

Daarbij hoort ook erkenning van de grote waarde van ons karakteristieke buitengebied. Er komt een 'Wethouder Buitengebied, Agrarische Zaken en Landschapsontwikkeling' zodat de belangen van boeren en het platteland structureel en krachtig vertegenwoordigd zijn in het gemeentebestuur.

5.4. Ondermijning

Ook in een rustige gemeente moeten we alert zijn op ondermijnende criminaliteit. Het CDA blijft de aanpak van criminele activiteiten die de maatschappij ondergraven, zoals drugslabs in afgelegen schuren, witwaspraktijken of illegale hennepkwekerijen, op de agenda zetten. De gemeente werkt hiervoor nauw samen met politie, justitie en buurgemeenten. Bewustwording onder inwoners is cruciaal: verdachte situaties moeten veilig gemeld kunnen worden, bijvoorbeeld via Meld Misdaad Anoniem. Daarnaast promoten wij initiatieven als het Keurmerk Veilig Buitengebied, dat bewoners, boeren en bedrijven weerbaarder maakt. De gemeente trekt op als aanjager in preventie en handhaving, zodat georganiseerde criminaliteit geen kans krijgt wortel te schieten in gemeente Lochem.

5.5. Social Return on Investment (SROI)

Het CDA vindt dat investeringen in bijvoorbeeld gebouwen of bruggen ook sociale meerwaarde moeten hebben. Daarom hanteren wij als uitgangspunt dat bij aanbestedingen en grote opdrachten 5% wordt ingezet voor maatschappelijke effecten.

Dit kan bijvoorbeeld door:

- het creëren van leerwerkplekken voor jongeren,
- banen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt,
- of investeringen in lokale sociale initiatieven.

5.6. Praktische plannen

- Dorpshuizen overeind houden door structurele samenwerking met verenigingen.
- Stimuleren van het gebruik van kerkgebouwen voor culturele en maatschappelijke activiteiten.
- Moderniseren van de schouwburg gefinancierd door gemeentelijke reserves.
- Beschermen van het zwembad en koppelen dit aan schoolzwemprogramma's.
- Ondersteunen van kleine voorzieningen door OZB-gelden lokaal terug te geven.

6. Burgerparticipatie en Kernvisies

6.1. Dorpsagenda

Een belangrijk vernieuwend voorstel is dat elke kern een eigen Dorpsagenda krijgt. Inwoners bepalen samen wat de prioriteiten zijn op het gebied van wonen, leefbaarheid, verkeer, voorzieningen, zorg en duurzaamheid. Het eigen karakter van elk dorp krijgt op deze manier een prominente plek binnen het gemeentelijk beleid. De Dorpsagenda wordt halfjaarlijks bijgewerkt. Deze vormt een toetssteen bij nieuwe gemeentelijke plannen en financiële keuzes. Zo borgen we dat inwoners daadwerkelijk meewerken aan hun toekomst.

6.2. Cultuur

Cultuur verbindt jong en oud, stad en dorp. Het CDA gaat daarom lokale culturele verenigingen, evenementen en projecten actief ondersteunen. Gerichte subsidies helpen om initiatieven van de grond te krijgen die gemeenschapsgevoel en creativiteit stimuleren. Denk aan muziek- en toneelverenigingen, festivals of kunst in de openbare ruimte. De gemeente treedt op als bruggenbouwer: we brengen initiatiefnemers in contact met fondsen, bedrijven en bestaande gemeentelijke instellingen, zoals de schouwburg of bibliotheek. De gemeente heeft immers veel contact met bedrijven en instellingen in onze gemeente.

Ook erfgoed krijgt aandacht, want onze historie verbindt ons eveneens. Door in cultuur te investeren, niet alleen financieel, maar ook met advies en kennis, zorgen we dat Lochem een bruisende en saamhorige gemeente blijft.

6.3. Buurt Effect Rapportage

Naast een Milieu Effect Rapportage (MER) wil het CDA dat bij grote bouwplannen ook een Buurt Effect Rapportage (BER) wordt opgesteld, zodat de gevolgen voor de directe leefomgeving in beeld worden gebracht. Een BER duidt de gevolgen van de beoogde ontwikkelingen voor de buurt. Daarna moet het participatietraject duidelijk uiteen worden gezet voor omwonenden. De omvang van de participatie moet afgestemd worden op de impact van het project. Hoe groter het project, hoe groter de groep van belanghebbenden zal zijn.

6.4. Gemeente als partner

De gemeente toont betrokkenheid bij maatschappelijke initiatieven en maakt dit zichtbaar. Bezoeken aan dorpsraden en verenigingen zijn net zo belangrijk als bedrijfsbezoeken. Het college staat altijd open voor gesprekken met zowel inwoners als het bedrijfsleven. Een ontmoeting is ook mogelijk, ook als het onderwerp niet op de politieke agenda staat.

6.5. Jongeren

Het CDA wil jongeren actief betrekken bij de lokale democratie. Gemeente Lochem gaat werken met gevraagd en ongevraagd advies van jongeren als het gaat over onderwerpen die hun leefwereld raken. Ook komen er regelmatig jongerenenquêtes, zodat de jeugd hun mening kan geven over plannen van de gemeente. Dat zijn enquêtes die via het onderwijs in onze gemeente worden verspreid richting jeugd en jongeren. Tijdens verkiezingen betrekken we jongeren door op meer basis- en middelbare scholen een stemlokaal te plaatsen. Zo ervaren zij vroeg hoe democratie werkt en voelen ze zich gehoord. Daarnaast moedigen we scholen aan om burgerschap en politiek actief in de les te behandelen, eventueel met gastlessen van raadsleden. Door jeugd serieus te nemen in beleid, kweken we betrokken inwoners voor de toekomst.

6.6. Verenigingsservicebureau

Vrijwilligersverenigingen vormen het hart van onze lokale gemeenschap, maar ze krijgen steeds meer administratie en regelgeving op hun bord. Het CDA wil een Verenigingsservicebureau (VSB) oprichten dat alle verenigingen ondersteunt bij deze taken. Dit bureau helpt met het aanvragen van VOG's voor vrijwilligers, het opzetten van een vertrouwenspersoon voor een veilige sport- en clubcultuur en advies over inclusie (bijvoorbeeld G-sport voor mensen met een beperking). Ook kan het VSB ondersteunen bij subsidieaanvragen en boekhouding, zodat besturen ontlast worden. Door deze dienstverlening centraal te organiseren, kunnen verenigingen zich richten op hun kernactiviteiten. Dit versterkt het verenigingsleven en zorgt dat vrijwilligerswerk leuk en haalbaar blijft.

6.7. Praktische plannen, o.a.

- Almen: Dorpsagenda samen met inwoners voor woningbouw en leefbaarheid.
- Barchem: Organiseren van dorpsbrede participatie-avonden over voorzieningen en verkeer.
- Eefde: Buurt Effect Rapportage uitvoeren bij alle nieuwe bouwprojecten.
- Epse: Creëren van een taskforce die adviseert bij visie t.a.v. de uitbreiding van het dorp en de impact bepaald van aankomende lokale ruimtelijke plannen.
- Gorssel: Een dorpsagenda combineren met natuur- en cultuurbeleid i.c.m. de unieke uiterwaarden.
- Harfsen: Start een jeugd-participatieproject waarin zij hun toekomstvisie geven.
- Laren: Dorpsagenda opstellen met inwoners, gericht op leefbaarheid, verkeersveiligheid en groen.
- Lochem: Bezoeken van de culturele en maatschappelijke instellingen.
- Exel: Een dorpsagenda opstellen met nadruk op recreatie en natuurbeheer.
- Joppe: Dorpsagenda opstellen; m.n. voor aan landschap en religieus erfgoed.
- Kring van Dorth: Zorgen voor participatie rondom energie en woningbouw.

- Zwiep: Erfgoed en toerisme centraal zetten in de dorpsagenda.

7. Werk en innovatie

7.1. Familiebedrijf als motor

Een sterke lokale economie met voldoende werkgelegenheid is cruciaal voor een gemeente. Ondernemerschap vormt de motor van een vitale en leefbare lokale samenleving. Het CDA wil daarom een gemeente zijn waar ondernemers – groot én klein – zich graag vestigen. We hebben speciale aandacht voor het midden- en kleinbedrijf (MKB) en familiebedrijven, want daar werken veel inwoners en het zijn de motoren waar de samenleving op draait. Familiebedrijven vormen circa 70% van alle ondernemingen in Nederland en zijn goed voor ongeveer de helft van alle werkgelegenheid. CDA wil onze gemeente aantrekkelijk maken voor het vestigen in onze gemeente voor bedrijven met werkgelegenheid die past bij onze beroepsbevolking. De gemeente kan helpen bij het kiezen en bieden van de fysieke locatie. Daarbij hoort ook het met elkaar in contact brengen, zodat mooie kansen ontstaan.

7.2. Grote organisaties

De grotere werkgevers die veel banen bieden zijn van grote waarde. We willen deze bedrijven behouden en ruimte geven voor uitbreiding. Door actief accountmanagement kunnen we bedrijven ondersteunen, nieuw werkpotentieel onder de aandacht brengen, en onderlinge bedrijf contacten initiëren. Economie is bij uitstek een onderwerp waar een integrale aanpak veel kan opleveren.

7.3. Menselijke innovatie.

Veel innovaties ontstaan in het hoofd van een ondernemer. Zelfstandige ondernemers (zzp'ers) zijn vaak pioniers met vernieuwende initiatieven en leveren een belangrijke bijdrage aan onze economie. Daarbij worden veel de vernieuwingen op het gebied van technologie en ambachtelijkheid gebruikt. Als gemeente willen we ook de digitale en informatiestructuren op orde hebben. Onze gemeente is een inspiratie en broedplaats voor nieuwe ideeën. Na brainport Eindhoven is de Achterhoek de streek met de meeste innovatieve bedrijven.

7.4. Werkparticipatie

Het CDA wil dat iedereen kan meedoen in de economie, ook mensen voor wie werk niet vanzelfsprekend is. Meedoen in de samenleving is immers de beste vorm van participatie. Daarom zetten we ons in voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt, zodat ook zij een kans krijgen op passend betaald werk. Het CDA pleit voor begeleiding naar passend werk voor mensen met een arbeidsbeperking en langdurige werkloosheid. Daarbij willen we sociale ontwikkelbedrijven (de opvolgers van de sociale werkplaatsen) voor begeleiding en werkgelegenheid. Ook vrijwilligerswerk kan zorgen dat mensen aansluiting vinden en met voldoening kunnen meedoen.

7.5. Lokaal werken

We stimuleren dat nieuwe banen zoveel mogelijk binnen onze gemeentegrenzen ontstaan, want veel mensen werken het liefst dicht bij huis. Meer dan de helft van de Nederlanders hecht sinds corona aanzienlijk meer waarde aan een baan in de buurt. Door werkgelegenheid lokaal te laten groeien en technologische ontwikkelingen te benutten, zorgen we ervoor dat onze inwoners dichtbij huis kunnen werken en volwaardig meedoen in de samenleving.

7.6. Toerisme

De gemeente Lochem heeft veel te bieden. Daarom wil CDA het toerisme een impuls geven. Onze prachtige natuur, het coulissenlandschap en cultureel erfgoed vormen de basis voor nieuwe trekpleisters. We faciliteren initiatieven van ondernemers en verenigingen met kennis voor het ontwikkelen van recreatieve voorzieningen. We denken daarbij aan beleefroutes langs historische plekken tot nieuwe kleinschalige attracties of evenementen. Samenwerking in de regio Achterhoek zorgt voor betere promotie en arrangementen, zodat meer bezoekers alle kernen kunnen vinden. Balans is belangrijk: toerisme moet bijdragen aan lokale werkgelegenheid en levendigheid, maar zonder de rust en natuur te verstoren. Door duurzame en streekgebonden activiteiten te ondersteunen, bouwen we aan een aantrekkelijk gemeente voor bezoekers én inwoners.

7.7. Praktische plannen

- Herstructureren van bestaande bedrijventerreinen, zodat ondernemers kunnen groeien zonder uit te wijken naar buiten de gemeente.
- Lokale bedrijven voorrang geven bij gemeentelijke aanbestedingen, mits kwaliteit en prijs gelijkwaardig zijn.
- De gemeente Lochem neemt het initiatief om te komen tot een regionaal stimuleringsfonds. Dat doen we samen met de Stedendriehoek gemeenten. Dit fonds ondersteunt kleinschalige, vernieuwende projecten die bijdragen aan de economische ontwikkeling.
- We stimuleren scholen en bedrijven met het opzetten van Technologische werkplaatsen. Het worden praktijkruimtes waar jongeren en zij-instromers worden opgeleid in techniek, ICT en duurzame beroepen.
- Verbinding met toerisme door het stimuleren van initiatieven die de recreatieve sector versterken (fiets- en wandeltoerisme, streekproducten), zodat ook kleine ondernemers en agrarische bedrijven extra inkomsten genereren.
- De gemeente gaat in overleg met het Waterschap teneinde de recreatieve mogelijkheden van de Berkel beter te benutten. Langs de Berkel worden strandjes gecreëerd.

8. Lochem als agrarische gemeente

8.1. Waarde van ons landschap

Het landschap van Lochem is een grote krachtbron voor onze gemeente. Het biedt ruimte aan natuur en biodiversiteit, is de basis voor onze voedselproductie en vormt een aantrekkelijk decor voor recreatie en toerisme. Tegelijkertijd is het een omgeving waar mensen graag wonen en leven, met ruimte, rust en een hoge kwaliteit van bestaan. Het CDA ziet dit landschap als een gezamenlijke verantwoordelijkheid: boeren, inwoners, ondernemers en overheid dragen samen zorg voor het behoud en de ontwikkeling ervan. Door natuur, landbouw en toerisme in balans te houden, versterken we niet alleen onze economie, maar ook de leefbaarheid en gezondheid van onze gemeenschap. Het landschap is daarmee niet alleen iets om te beschermen, maar ook iets om te benutten en te beleven.

8.2. Boeren die kiezen

Boeren die hun onderneming graag nog generaties willen voortzetten krijgen de mogelijkheid om dat op een duurzame wijze uit te voeren. Grondgebonden landbouw is daarbij een belangrijk uitgangspunt. Grondgebonden werken sluit goed aan bij het coulissenlandschap en de gemengde bedrijfsvoering die van oudsher aanwezig is in onze gemeente. Het CDA wil deze bedrijven koesteren als basis voor zowel voedselproductie als landschapsbeheer. Voor boeren die stoppen met hun bedrijf moet er een fatsoenlijk toekomstperspectief zijn. De gemeente ondersteunt sanering of herbestemming van vrijkomende agrarische gebouwen en voorkomt dat leegstand misbruikt wordt door criminaliteit.

8.3. Toekomst 'rood voor rood'

Het CDA wil de FAB-regeling (Functie Agrarische Bebouwing) toekomstbestendig maken. Boeren die stoppen of omschakelen moeten hun vrijkomende stallen en schuren makkelijker kunnen benutten voor nieuwe economische activiteiten, zoals kleinschalige recreatie, zorg of ambachtelijke bedrijven. Deze herbestemming houdt het buitengebied levendig en voorkomt leegstand zonder dat er overal nieuwe woningen verschijnen. Het karakter van het platteland mag niet verloren gaan door excessieve woningbouw buiten de kern. Het CDA gaat daarom voor maatwerk: beperkte woningbouw op het eigen erf en vooral ruimte voor alternatieve invullingen die passen bij onze gemeente. Zo geven we eigenaren perspectief én behouden we het mooie landschap voor de gemeenschap.

8.4. Stimuleren van vernieuwing

Het CDA stimuleert innovatie in de landbouw. Dat betekent ruimte voor nieuwe alternatieve gewassen die bijvoorbeeld in de bouw gebruikt worden. Daarnaast is de eiwitproductie anders dan de productie met de traditionele landbouwdieren veelbelovend.

Energieprojecten, zoals mestvergisting en zelfs het opwaarden naar waterstof zijn een duurzame en veelbelovende aanvulling op de bestaande veehouderij. Wat het CDA betreft mag Lochem voorop lopen.

Boeren die hun actieve bedrijf willen verbreden met zorg, recreatie of streekproducten krijgen daarvoor ruimte.

Agrariërs die willen omschakeling naar biologische landbouw krijgen daar zonodig alle steun voor van de gemeente.

8.5. Praktische plannen

- Ondersteun boeren die willen omschakelen naar duurzame vernieuwing.
- Inzetten op boerderij-educatie voor schoolkinderen.
- Stimuleren van het gebruik van mestvergisting op agrarische bedrijven.
- Ruimte blijven geven aan boerderijverkoop van streekproducten.
- Combineren agrarisch beleid met toerisme via plattelandsroutes.
- Ontwikkelen van boer-burgerprojecten waarin inwoners betrokken worden bij voedselproductie.
- Boerenmarkten faciliteren (gratis standplek) in het centrum van de kernen voor streekproducten.
- Combineren van boerderijen met zorgfuncties (zorgboerderijen) mogelijk maken.
- Promoten kleinschalige verbreding zoals plattelandsrecreatie en erfgoedroutes.

Tot besluit,

onze gemeente staat voor grote keuzes. Jong en oud, gezinnen en alleenstaanden. Iedereen voelt de veranderingen om zich heen. Vanwege de ontwikkelingen in de wereld kan het leven duurder worden. De veiligheid door onze defensie is niet gratis. De zorg vraagt nieuwe vormen, en de landbouw kent grote uitdagingen, maar zeer zeker ook grote kansen. Mensen overal ter wereld, moeten altijd eten.

Het CDA Lochem laat zich – ook bij grote veranderingen - leiden door de waarden die ons al generaties dragen; De Christen Democratische waarden: solidariteit, rentmeesterschap, gespreide verantwoordelijkheid en publieke gerechtigheid. Vanuit die basis kijken we vooruit en hebben wij een duidelijke visie.

Ruimte voor morgen

We staan voor de uitdaging om in alle kernen betaalbare en passende woningen te realiseren, zodat jongeren hier kunnen blijven en ouderen veilig kunnen doorstromen. Met dorpsagenda's geven we iedere kern een eigen stem in de toekomst en met Verzorgingshuis 2.0 zorgen we voor nieuwe woonvormen waarin naoberschap en zorg hand in hand gaan.

Sterk door nabijheid

Een fatsoenlijk bestuur betekent betrouwbaar, dichtbij zijn en fatsoenlijk met elkaar omgaan. Wij blijven waken over onze voorzieningen; van bibliotheek tot zwembad, van sportaccommodatie tot dorpshuis. Juist omdat die plekken de leefbaarheid dragen. We doen dat door verantwoordelijk om te gaan met geld en door inwoners, verenigingen en ondernemers ruimte te geven om samen oplossingen te vinden.

Kracht van het landschap

Lochem is en blijft een agrarische gemeente, met boeren die een mooie, duurzame toekomst hebben en natuur die groeit en bloeit. We zetten in op circulair en duurzaam bouwen, lokale energieopwekking en uitbreiding van natuur waar dat nodig is voor klimaat en biodiversiteit. We anticiperen op klimaatverandering door het toevoegen van groen in de stad om hittestress te verminderen en door de biodiversiteit in het buitengebied te versterken. Zo bewaren we het evenwicht tussen landbouw, natuur en samenleving en dragen we zorg voor de generaties die na ons komen.